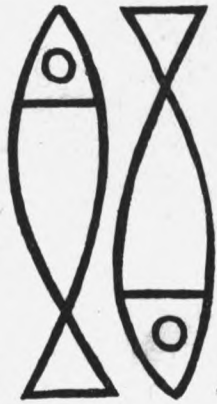

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Naar de Tempel

Petrus nu en Johannes gingen op naar de tempel tegen het uur des gebeds, dat is het negende. En een man die verlamd was van de schoot zijner moeder aan, zodat hij gedragen moest worden, zetten ze dagelijks bij de poort van de tempel, genaamd de Schone, om een aalmoes te vragen van de tempelgangers. Toen deze zag, dat Petrus en Johannes de tempel zouden binnengaan, verzocht hij om een aalmoes.

Handelingen 3 : 1—3.

In de laatste alinea van het vorige hoofdstuk heeft Lucas vermeld, dat er vele wonderen en tekenen geschiedden door de apostelen. Nu, in hoofdstuk 3, noemt hij één zulk een geval uit vele op. Er is uit de aard der zaak een reden, waarom hij nu juist dit wonder teken noemt, en we behoeven naar die reden niet ver te zoeken: de genezing van deze verlamd geboren man heeft een nasleep: Petrus en Johannes worden voor het sanhedrin gedagvaard en moeten zich verantwoorden, en ofschoon het ditmaal van de zijde van de Raad bij bedreigingen blijft, is dit toch duidelijk het begin van een vervolging, die straks sterk en fel zal worden doorgezet.

Petrus en Johannes gingen naar de tempel tegen het uur des gebeds, ongeveer drie uur in de middag. Het lijkt aannemelijk, dat dit het gewone gebeds uur was, een oude traditie die tot gewoontevorming had geleid, en waaraan men ook was gehecht. Niet iedereen kon daaraan deelnemen: zij die hun werk hadden op het land, de huismoeders in haar gezin, de zakenlieden en de toenmalige kantoomensen waren door hun bezigheden bezet. Maar er waren er, die 's middags om drie uur wél naar de tempel konden gaan. Het uur des gebeds kon rekenen op een aantal bezoekers. Het zal een gewoonteplechtigheid geworden zijn, waaraan met name diegenen deel namen, die, zoals de rijke jongeling, genoeg geld tot hun beschikking hadden om een leven van Joodse vroomheid te onderhouden.

Wat twee apostelen naar het uur des gebeds gaan betekent echter iets anders: zij en hun kring hebben de noodzaak gezien en de zegen bemerkt van een gebedsdienst, waarin de noden van de gemeente en van haar leden afzonderlijk aan de Here worden verteld: het is het middel bij uitnemendheid om de macht van satan terug te dringen en het rijk van de duisternis tot wegvlieden te dwingen. Het is dan ook wel bijzonder onpractisch van ons, dat wij zulke gebedssamenkomsten niet meer kennen.

De gemeente sluit zich aan bij een bestaande gewoonte: ze is niet revolutionair, ze begint niet bij het jaar één. Ze sluit zich aan bij de heilshistorie van Israël, die immers in het bestaan en leven van de gemeente haar legitieme voortzetting vindt. Door zulke samenkomsten in een bijgebouw van de tempel te houden, toonden de leden van de eerste christelijke gemeente hun band aan de tempel. Ze trad niet op als een groep die los stond van de Joodse eredienst, maar, integendeel, als de vergadering van hen, die de zin van deze eredienst vasthielden en voortzetten in de nieuwe tijd, en zo die zin naar zijn vervulling brachten.

Het is waarschijnlijk, dat de oudste Christenen ook deel namen aan de algemene openbare eredienst. Maar de gebeds-samenkomsten droegen een iets meer particulier karakter, men vergaderde in groepen in de diverse bijgebouwen van de tempel. Dat de

gemeente van Christus haar gebedsdiensten, alsook het Bijbelonderwijs van de apostelen, in de tempel hield, wijst er op, dat deze eerste gemeente, die uitsluitend uit Christenen uit de Joden bestond, belangstelling voor de tempel heeft. Geheel zonder gevaar was dit niet, dat blijkt wel uit de activiteit van de „kring van Jakobus”, die blijkens hand. 21 : 15vv. Paulus tot een gedragslijn weet over te halen, die slecht valt te rijmen met zijn houding, zoals hij die zelf beschrijft in Gal. 2 : 11—14. Maar er zit een goede kern in, alsook een wil om rekening te houden met een scheppingsnorm. Wat deze norm betreft: deze mensen hebben aanvoeld, dat de overgang naar het volle leven in Christus het best gebeurt wanneer het geleidelijk toegaat. En wat de goede kern, die overigens in hun handelwijze blijkt, aangaat: ze hebben de tempel lief, ze zijn met hun hart gebonden aan Gods huis en tempelzangen. Misschien hebben ze er op gehoopt, dat een zo groot aantal Joden aan Gods liefdebevel in het Evangelie van het Koninkrijk gehoorzaam zal worden, dat de aloude tempel het middelpunt van Christus' gemeente worden zal. Wel weten ze uit het onderwijs van de apostelen, dat de verwoesting van de tempel voor de deur staat, zodat niet één steen op de andere gelaten zal worden; maar mogelijk hebben ze, zoals indertijd de Ninevieten, gedacht: „Wie weet, God mocht Zich omkeren en berouw krijgen en Zijn brandende toorn laten varen”, Jona 3 : 9.

De gemeente van Christus zondert zich niet af, ze beschouwt zich integendeel als bevoegd om de tempel te gebruiken. Wij mogen nu achteraf oordelen, dat ze inderdaad die bevoegdheid wel hadden, maar niettemin van enige naïeveteit blijk gaven door van die bevoegdheid ook gebruik te maken; maar de gemeente leefde in rust en vrede, ze genoot de achting en gunst van geheel het volk, en had nog geen aanleiding om aan te nemen, dat ze door de Joden, die Christus' Koning-schap loochenden, werd gehaat. Wel wisten ze uit het geregeld onderricht van de apostelen, dat de Heiland had gezegd: „Indien de wereld u haat, weet dat ze Mij eer dan u gehaat heeft”; „indien ze Mij vervolgen, ze zullen ook u vervolgen”, Joh. 15 : 18 en 20. Maar ze kenden ook een ander woord van onze Heiland: „Indien ze Mijn woord bewaard hebben, ze zullen ook het uwe bewaren”. De strijd tussen kerk en wereld, zo hevig ontbrand in de dagen van Jezus' lijden en dood, was in de geschiedenis van de jonge kerk nog niet zichtbaar. Velen van hen, die meegeëgd hadden „Kruis Hem, kruis Hem” waren nu blijde en gelukkige leden van Zijn gemeente. En het zou zo verwonderlijk niet zijn, als deze mensen gedacht zouden hebben: satan heeft zijn krachten door zijn dolle aanval op Christus uitgeput, de koning van de dood is ontroond. Dat de eerste gemeente vervuld is van een christelijk optimisme, is normaal: ze weet immers dat in haar Hoofd Christus en daardoor ook in haarzelf al de volheid van de krachten der toekomstige eeuw woont, vgl. Col. 1 : 19. De apostelen spraken in hun onderricht wel van „dit verkeerd geslacht”, vgl. Hand. 2 : 40; maar zij en de gemeente traden tegen de Joden niet uitdagend op, doch veeleer met blij geduld en in goede verwachting. De kerk is niet exclusivistisch.

Er zat een man bij een van de tempelpoorten, die van zijn geboorte af verlamd was. Hij zat er om een aalmoes te vragen. Daarin klopte iets niet: de barmhartigheid die in de mozaïsche wetten was voorgeschreven duld-

INHOUD

Naar de Tempel	K. J. P.
Een levende hoop	H. J. J.
Na vijf jaar (III)	C. V.
Het komende concilie (I)	J. M.
Antwoord 57 van de Catechismus (III) B.T.	
Naschrift bij in Memoriam	
J. A. Rispens	P. A. H.
Boekbespreking	D. W. L. M. C. V.
Persschouw	C. V.
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

de geen bedelaars: „Er zal onder u geen bedelaar zijn, want de Here zal u zeker zegenen in het land dat Hij u als erfdeel in bezit zal geven, als ge maar aandachtig luistert naar den Here uw God”, Deut. 15 : 4v. Maar in plaats van de aandacht, waarop Mozes aandringt, was er een verstarring gekomen, en men was het gewoon gaan vinden dat er bedelaars waren, en dat nog wel aan een tempelpoort! Er is een schrille dissonantie tussen het aanzijn van deze tempel en de aanwezigheid van deze bedelaar aan een van de tempelpoorten.

Hij had familieleden of vrienden, die hem elke dag naar de tempel droegen; en al zit daarin iets liefs, ook deze mensen deelden in de algemene religieuze versuffing en waren het normaal gaan vinden, dat er een bedelaar aan een tempelpoort zat. Overigens was het wel schrander bekeken: van wie kon men eerder een aalmoes verwachten dan van hen, die aan een tempeldienst gingen deelnemen? Men mocht toch aannemen, dat juist dié mensen in de goede stemming verkeerden om een aalmoes te geven, en bovendien was er alle kans, dat de een voor de ander niet wilde onderdoen, en de bedelaar profiteerde van deze concurrentie. Wat de aalmoes betreft, dit woord betekent oorspronkelijk: (blijk van) medelijden; maar het moet reeds toen in zijn eigenlijke zin vervlakt zijn. Het Joodse volk verschilde in levenstoon niet zo heel veel van andere volkeren rondom de Middellandse zee: levende barmhartigheid tegenover „onvolwaardigen” was onbekend; alleen de kleine en zich liefst op de achtergrond houdende groepen der epicuræers betoonden, in verband met hun theologisch verantwoord ideaal van het aangename leven als imitatie van het godenleven, iets als barmhartigheid, door zorg voor gebrekkigen, zieken en ouden. Maar juist de epicuræers waren, ook toen al, weinig in tel.

De man heeft een zekere routine in het verzamelen van aalmoezen. Het is niet voldoende daar maar te zitten en door de aanblik alleen een beroep op de goedhartigheid te doen. Dat mag eens een keer lukken, op den duur stompt dat gevoel af. Hij had er zich in geoefend, een aalmoes te vragen: rustig en bescheiden; en vooral nooit teleurstelling laten blijken als het eens niet lukte. Dat is natuurlijk dom.

Deze verlamde man en bedelaar verstaat zijn „vak”: toen hij zag, dat Petrus en Johannes de tempel zouden binnengaan, verzocht hij om een aalmoes. Zij waren niet zo maar voorbijgangers, neen, ze wilden aan een gebeds-samenkomst deel nemen, het waren vrome mannen, en van dezulken moest de verlamde bedelaar het hebben. Op zijn bescheiden manier vraagt hij een kleine gave. Hij had dat al zo vaak gedaan. De ervaring had hem geleerd, dat hij de beste kansen had

bij mensen, die op het punt stonden de tempel in te gaan om aan een eredienst deel te nemen. Dat kon wel eens tegenvallen: voor een leven in wetticistische vroomheid is veel geld nodig, en dan schiet er niet veel over voor de barmhartigheid. Maar in het algemeen, wist de bedelaar, had men toch meer kans bij mensen die met hun gedachten al

bij de eredienst waren, dan bij voorbijgangers, wier gedachten bij hun werk waren en die dikwijls haast hadden. Er is iets zieligs in het gedrag van de ervaren bedelaar. Hij kent de mensen, hij heeft een mensenkennis die lang niet ieder zich kan verwerven.

K. J. P.

Een levende hoop

Gode zij dank, er is een levende hoop op een eeuwige erfenis, door de Opstanding van Christus. 1)

Geloofd zij God

Geloofd zij de God en Vader van onze Here Jezus Christus. Wij zouden misschien zeggen: God zij dank! Dat kán een versleten uitdrukking worden, die alleen maar dient om te zeggen, dat we blij zijn. Zo hoorde ik eens iemand zeggen, toen een gevangene de benen had genomen en niet weer gegrepen was: „God zij dank, hij is vrij!” Het kan best zijn, dat de man helemaal niet aan God dacht. Zo is het ook mogelijk, dat wij vaak gedachteloos zingen: „Geloofd zij God met diepst ontzag”.

Petrus wist Wie hij loofde en waarvoor God gedankt moest worden. Hij schreef immers: Geloofd zij de God en Vader van onze Here Jezus Christus. Hij moet geprezen worden, die Zijn Zoon in de wereld gezonden heeft om zondaren zalig te maken. Van wie de Here Jezus heeft gezegd: Die Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien.

En Petrus weet ook, waarvoor God gedankt moet worden. Voor zijn grote barmhartigheid. Wat moet Gods barmhartigheid wel onbegrijpelijk groot zijn. Hij heeft zijn Zoon in de wereld gezonden om die te redden. Deze is nooit anders dan goed voor de mensen geweest en Hij heeft niet anders dan wél gedaan. En wat hebben de mensen met Hem gedaan? Niet alleen de heidenen maar ook de Joden? Niet alleen ongodsdienstige, maar ook godsdienstige mensen? Zij hebben Hem verworpen en geroepen: Kruis Hem, kruis Hem. Zij hebben Hem aan het kruis geholpen en in het graf gewerkt.

Toen heeft God niet met zijn vijanden gedaan wat wij met de onze zouden doen. Hij heeft hen niet aan hun lot overgelaten. Nog veel minder heeft Hij hen aan de dood prijs gegeven of naar de hel verwezen. Hij had in zijn grote barmhartigheid geen lust in hun dood, maar in hun leven. Petrus zegt het zó: „Naar zijn grote barmhartigheid heeft Hij ons wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de doden”.

Hij heeft ons wedergeboren

Als Petrus zegt: God heeft ons wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus, dan zal hij wel gedacht hebben aan wat hij zelf heeft beleefd in de dagen van dood en opstanding van de Here Jezus. Toen deze was gestorven en begraven was voor Petrus alle hoop vergaan. Dat was voor hem veel erger dan voor ons wanneer wij iemand, die ons lief was, naar het kerkhof brengen. Want toen de Here Jezus was begraven was Petrus zijn Heiland kwijt. Van Hem had hij beleden: „Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God”. Toen de Here Jezus aan zijn discipelen vroeg: „Wilt gij ook niet weggaan?”, had Petrus geantwoord: „Here, tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt woorden van eeuwig leven; en wij hebben geloofd en erkend, dat Gij zijt de Heilige Gods”.

Tot wie moest Petrus zich wenden om hulp, toen de Here Jezus gestorven was? Wie kon nu voor hem bidden, dat zijn geloof niet zou ophouden? Wie kon hem de hand toereiken als hij in de golven wegzonk? De dagen tussen dood en opstanding van de Here Jezus zijn voor de discipelen verschrikkelijke dagen geweest. Dagen van wanhoop. Als schichtige schapen, die hun Herder kwijt waren, hokten ze bijeen achter gegendelde deuren: Ze treurden en weenden.

Toen heeft God in zijn grote barmhartigheid hen wedergeboren tot een levende hoop. D.w.z. toen heeft God weer nieuwe hoop in hen verwekt. Ze waren om zo te zeggen dood

en toen heeft God hun het leven weer gegeven. Hij heeft hun hoop doen herleven. Door de opstanding van Jezus Christus uit de doden.

We kunnen ons nauwelijks voorstellen, wat dat voor Petrus geweest is toen het bericht tot hem kwam, dat Jezus was opgestaan. Hij kon het aanvankelijk niet aan. Toen heeft hij het lege graf gezien en nog was het alsof hij droomde. Daarna is de levende, opgestane Heiland hem verschenen. Hij heeft Hem gehoord, gezien, getast. Toen herleefde Petrus. Hij werd wedergeboren tot een levende hoop. En dat geldt nu niet alleen van hem, maar ook van de verstrooide vreemdelingen in Klein-Azië, de adressanten van deze brief.

En dat geldt nu ook van allen, die in Jezus Christus geloven. Wij hebben geen dode, maar een levende Heiland. Hij heeft de dood overwonnen. Niet alleen voor Zichzelf, maar voor allen, die het leven buiten zichzelf in Hem alleen zoeken. Zonder Hem is het leven één gestadige dood. Maar Gode zij dank, die ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden.

Een levende hoop

Petrus spreekt van een levende hoop. In tegenstelling met een dode hoop, waarvan het mensenleven vol is. „Hoop doet leven” zegt het spreekwoord. Maar in de volle zin van het woord is dit alleen waar van de christelijke hoop.

De hoop der wereld doet niet in de echte zin van het woord leven. In de loop der geschiedenis heeft het ene geslacht na het andere veel van de toekomst verwacht. Het heden was wel grauw, maar de toekomst zou licht brengen. Men droomde zich telkens weer een „hemel op aarde”. Alles zou eens goed worden. In het verre verschiep zag men een ideale toestand van nooit-meer-oorlog en nergens-meer-honger. Alle mensen zouden het goed hebben en in harmonie met elkander leven. Telkens bleek een volgende generatie weer in dezelfde ellende te zitten, maar altijd weer werd de hoop gewekt, dat een volgend geslacht het zo begeerde doel zou bereiken.

Maar in onze tijd schijnt het tot velen door te dringen, dat men zich van die blijde toekomst maar niet veel moet voorstellen. Na twee wereldoorlogen en in een derde koude oorlog zeggen vele jonge mensen: „Men kan ons nog meer vertellen, maar wij laten ons niets meer wijsmaken. Neemt het leven zoals het is en laat alle hoop varen”.

Maar wie gelooft in Jezus Christus, die is opgestaan uit de doden, is herboren tot een levende hoop. Een hoop, die niet beschaamd wordt. Een hoop, die fris blijft en haar glans behoudt bij het klimmen der jaren en het voortgaan der tijden. Die hoop heeft de gelovigen daar in Klein-Azië op de been gehouden. Als we deze brief doorlezen, valt het ons op hoe vaak daar sprake is van lijden. Christen-vrouwen hadden te lijden van heidense mannen. Slaven werden getyranniseerd door hun heren. Onderdanen werden verdrukt door vijandige overheden. Er is sprake in deze brief van het „vuur der beproeving”. Maar midden in alle moeite en verdriet hadden ze een levende hoop. Waarop?

Een eeuwige erfenis

De levende hoop is gericht op een „onvergankelijke, onbevleete en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen weggelegd is voor u”.

Het komt me voor, dat deze woorden „onvergankelijk, onbevleete en onverwelkelijk” gekozen zijn in tegenstelling met erfenissen, die vergankelijk en bevleete en verwelkelijk zijn. Bij deze woorden moet ik denken aan de uitspraak van de Here Jezus: „Verzamelt u geen schatten op aarde, waar mot en roest ze ontoonbaar maakt en waar dieven inbreken

en stelen; maar verzamelt u schatten in de hemel, waar noch mot noch roest ze ontoonbaar maakt en waar geen dieven inbreken of stelen”.

Wat deden rijke mensen in de tijd, toen deze brief werd geschreven? Ze bouwden schuren om het kostelijke graan op te tasten, in kelders verzamelden ze dure olie. Hun voorraadkamers vulden ze met kostbare tapijten. Die schatten vormden de erfenis voor het nageslacht. Maar wat kon daar niet mee gebeuren? Ze konden gestolen worden en dan waren ze vergaan. Het koren kon verrotten en weg waren de schatten. De motten konden de stoffen aanvreten en vocht kon de tapijten bevleken. En als de brand er in kwam was alles weg. Welke erfenis is absoluut safe in deze wereld? Geen enkele. Dat was toen zo en zo is het nog. Mogelijk denkt de apostel bij „bevleete” ook aan het gevaar, dat in elke rijkdom steekt. De mammon bevleete vaak de bezitter. Heeft de Here Jezus niet gezegd, dat rijken bezwaarlijk ingaan in het koninkrijk der hemelen?

In tegenstelling nu met alle aardse erfenissen spreekt Petrus van een onvergankelijke, onbevleete, onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard wordt. Ze wordt daar goed bewaakt. Ze ligt daar in een veilige kluis. Straks noemt Petrus haar: „de zaligheid, welke gereed ligt om geopenbaard te worden in de laatste tijd”. We zullen bij die blijvende erfenis mogen denken aan de volkomen verlossing, het volmaakte koninkrijk der hemelen, de volle ontplooiing van de heerschappij van Gods genade. Aan een nieuwe aarde waar het leven zich in volmaakte harmonie zal ontwikkelen. Dat alles ligt in de hemelen, bij God en Jezus Christus, klaar. Daar is het on-aantastbaar. De duivel met al zijn trawanten kan daar niets bederven. Geen dieven krijgen daar een kans en mot en roest verteren daar niet. Wat God bewaart is wél bewaard en wat Christus beschermt is goed beschermd.

Zolang en zo dikwijls als de hoop — we mogen ook wel zeggen het geloof — op die eeuwige en blijvende erfenis gevestigd is, is ze een levende hoop. De erfenis vergaat nimmermeer en de hoop vergaat nooit of te nimmer. Zo zeker als Christus uit de doden is opgewekt en leeft tot in alle eeuwigheid, zo zeker zal de levende hoop van allen, die in Christus hun heil zoeken, niet vergaan.

Een krachtige bewaking der gelovigen

De erfenis ligt dus wel klaar en daar kan geen macht van hemel of aarde of hel iets aan veranderen. Maar de vraag komt als vanzelf op hoe het nu staat met de erfgenamen. Is het wel zeker, dat zij tot de erfenis zullen komen? Want als dat niet het geval is, dan kan een nog zo goed bewaarde erfenis hen niet blij maken. Er zijn talloos vele christenen, die rotsvast „geloven”, dat er een eeuwige erfenis gereed ligt. Maar ze betwijfelen ten zeerste of zij daaraan wel te pas zullen komen. Zullen zij wel volharden tot het einde? Er staat immers geschreven: „Wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden”. Nu dan, is het wel zo zeker, dat ze deel zullen hebben aan de definitieve verlossing? Zo staat er wel meer geschreven, waarmee we het benaauwd kunnen hebben. Staat er niet: „Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren”? Wordt het ons niet voorgehouden: „Jaagt naar vrede met allen en naar de heiliging, zonder welke niemand de Here zien zal”? We worden behouden door het geloof, maar zullen we in het geloof staande blijven? Als er nu eens vervolging zou komen, zouden we dan de proef doorstaan? Als het eens weer zo werd, dat we ons hoofd op het blok zouden moeten leggen voor de goede belijdenis, zouden we daartoe dan bereid zijn? Heeft Petrus aan al deze zaken niet gedacht?

Als er één is, die weet heeft gehad van zwakheid en verzoeking en val, dan is het wel Petrus. Zelf heeft hij immers de Heiland verloochend. Hij heeft het „aan den lijve” ondervonden, dat hoogmoed vóór de val komt. Daarom zegt hij ook niet, dat we ons best maar moeten doen en dat het dan vanzelf wel zal terecht komen. Ook beweert hij niet dat het automatisch met de erfgenamen in orde komt. Maar hij zegt wat anders: (de erfenis is weggelegd voor u) „die in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid, welke gereed ligt om geopenbaard te worden in de laatste tijd”.

Wie in de Here Jezus gelooft staat in een krachtveld, waarin hij volstrekt veilig is. Zo-

lang hij daarin zich bevindt is hij onaantastbaar. Daar is hij onoverwinnelijk. Niet omdat zijn kracht zo groot is, maar omdat God zo machtig is. Zijn kracht gaat alle begrip te boven.

Die kracht Gods is als een „sterke toren”, zoals in het Oude Testament staat. Wie zich op die kracht verlaat woont in „een hoog vertrek”. Dát is de grote troost van allen, die zich op de HERE verlaten, dat zij bewaard worden. Dat wil niet zeggen, dat zij ook zichzelf niet moeten bewaren. Want Gods bewaking sluit eigen bewaring niet uit, maar in. Evengoed als het God is, die het willen en het werken in de gelovigen werkt, terwijl dit toch het werken van eigen zaligheid met vreze en beving niet uitsluit, zo sluit ook de bewaring in Gods kracht onze zelfbewaking niet uit. Maar de zekerheid der volharding der gelovigen ligt niet in onze sterke geest of in onze vaste wil of in ons krachtig geloof. Maar ze ligt daarin, dat we door Gods kracht bewaard worden. Wij doen het niet, maar de HERE doet het. Hij is onze „sterke toren”, ons „hoog vertrek”, onze „rots en burcht en toeverlaat”.

Daarom mogen de erfgenamen zeker zijn, dat zij niet omkomen vóór de erfenis hun ten deel valt. Dat is in deze wereld anders een veel voorkomend geval. Daar zijn erfgenamen, die wachten op de dood van een rijke erflater. Ze delen de buit al om zo te zeggen. Ze zijn al blij in het vooruitzicht van grote rijkdom. En ziedaar, de erfgenamen liggen eerder in het graf dan de erflater. Dat hoeft niet de erfgenamen van de hemelse erfenis niet te gebeuren.

Het spreekt niet vanzelf, dat we bewaard worden. Het gaat ook niet automatisch toe. Want er staat, dat we in de kracht Gods bewaard worden **door het geloof**. Door op de HERE te vertrouwen. En van Hem alles te verwachten. Door af te zien van eigen vermogen en door te erkennen, dat wij uit onszelf zo zwak zijn, dat we geen ogenblik kunnen staande blijven in de strijd tegen duivel, wereld en eigen vlees.

Als we buiten dat krachtenveld gaan zijn we verloren. Met onze eigen kracht is het niets gedaan. Dwaas wie daarop bouwt.

In het gewone leven zijn we wel zo wijs om ons niet in vijandelijk gebied te wagen. Ik denk aan een voorval van vlak na de oorlog. De Canadezen hadden onze woonplaats bevrijd. De hoofdmacht was doorgestoten, maar wat tanks en troepen bewaakten de wegen met een strook land daarnaast. Ik was met die toestand niet op de hoogte en wilde in een naburig dorp een familielid zoeken. Op enige afstand van de weg stuitte ik op een schildwacht, die ik vroeg of ik verder mocht gaan. Hij antwoordde, dat het wat hem betrof wel mocht, maar dat ik dan op een terrein kwam dat van vijanden niet gezuiverd was. Het was dus lang niet zonder gevaar. Natuurlijk maakte ik toen rap rechtsomkeert. Anders raakte ik buiten de mij beschermende macht.

Zo moeten we door het geloof blijven in de kracht Gods. Daar zijn we goed bewaard en bewaakt.

Voor de toekomstige verlossing

We worden bewaard voor de „zaligheid, die gereed ligt om geopenbaard te worden in de laatste tijd”. De zaligheid, duidelijker gezegd de verlossing, komt. Dat is geen „dubbeltje op z'n kant”, maar dat is heel zeker. De HERE heeft het beloofd. De Here Jezus, die is opgestaan uit de doden, zal weer komen. Om definitieve verlossing te brengen. Dan zal zijn koninkrijk openbaar worden in al z'n heerlijkheid. We kunnen ons er geen duidelijke voorstelling van maken. Een tip van de sluier, die voor die toekomstige heerlijkheid hangt, wordt opgelicht in het boek der Openbaringen. Er komt een nieuwe aarde en een nieuwe hemel en een nieuw leven en we zullen nieuwe lichamen ontvangen. Alle tranen zullen verdwenen zijn. Er zal geen rouw meer zijn en geen moeite en geen lijden en geen ziekte en geen dood. Ook geen duivel zal meer dreigen en geen hel zal meer woeden. God zal zijn alles en in allen. Wanneer? Dat weet geen mens. Het zal zijn in de laatste tijd. In het laatste der dagen. Maar uur of dag of maand of jaar kan geen mens bepalen. Maar het komt. Hij komt. En naar Zijn komst mogen we uitzien en moeten we uitzien. Johannes op Patmos heeft er iets van gezien: „En ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, want

de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbijgegaan, en de zee was niet meer. En ik zag de heilige stad, een nieuw Jeruzalem, nederdalende uit de hemel, van God, getooid als een bruid, die voor haar man versierd is. En ik hoorde een luide stem van de troon zeggen: Zie, de tent van God is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn volk zijn en God zelf zal bij hen zijn, en Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch geklaag, noch moeite zal er meer zijn, want de eerste dingen zijn voorbijgegaan. En Hij, die op de troon gezeten is zeide: Zie, Ik maak alle dingen nieuw”.

Zien we daarnaar uit?

Het spreekt vanzelf, dat we mogen gedenken de opstanding van Jezus Christus. Dat mogen en moeten we niet alleen op Pasen, maar alle dagen van ons leven. Daarin ligt de grondslag van alle echte hoop, dat de Here Jezus de dood heeft overwonnen en het leven heeft verworven. Maar als Petrus daarvan getuigt dan richt hij onmiddellijk de aandacht der gelovigen op de toekomst. Hij spreekt van een levende hoop en van een blijvende erfenis en van bewaard worden voor de eeuwige zaligheid. De heerlijkheid daarvan weegt meer dan op tegen het lijden van deze tijd. In de blijde verwachting van de wederkomst van Christus hebben de gelovigen, vreemdelingen in deze wereld, het uit kunnen houden

Na vijf jaar

III

„Een evenement vol hartvertederende eenvoud”

In een paar artikelen hebben we iets verteld van het leven der oudste christelijke kerken.

Het zijn de kerken die, wellicht meer dan enige andere, **echt kerk** zijn geweest. Ze waren dat in een wereld waarin een decadent en pervers heidendom het leven der mensen beheerste. Ze waren dat, terwijl haar weg over de aarde rood gekleurd werd door het bloed van de martelaren. Ze waren dat op zulk een wijze, dat door haar dienst de wereld steeds meer overwonnen werd door het evangelie van Jezus Christus.

We kunnen het ook zó zeggen: die oude kerk heeft ondanks alle zonden en gebreken die ook haar aankleefden op voorbeeldige wijze geluisterd naar het woord, de opdracht van haar Heer. In haar werd tot werkelijkheid wat de Here Christus van zijn gemeente vroeg en nog steeds vraagt. Dáárom ontving zij zijn zegen. En mocht zij door haar geloof de wereld overwinnen.

We willen nu iets doorgeven van wat de Here Christus blijkens de Heilige Schrift door alle tijden heen van zijn kerk **vraagt**, speciaal met het oog op haar roeping in en tegenover de wereld.

We zágen eerst hoe de oude kerk náár dit woord leefde — we willen nu iets laten horen van het woord, dat zij op zo heerlijke en zegenrijke wijze in praktijk bracht.

Het is immers zo, dat alleen wanneer de kerk daarna leeft, zij werkelijk kerk is en de zegen des Heren mag verwachten.

* * *

Het eerste wat dan in dit verband moet genoemd worden is dit, dat **alle** leden der kerk predikers van het evangelie moeten zijn.

In de eerste brief van Petrus wijst de Heilige Geest daar zeer nadrukkelijk op. Hij zegt daarin tot gelovigen die iets beginnen te ervaren van de verschrikkingen van het martelaarschap: Al moet gij lijden om de gerechtigheid tóch zijt gij zalig! De zaligheid die de gemeente in Christus bezit en die haar door het geloof wordt geschonken, kan zelfs door de hardste vervolging niet worden aangetast. Die is volstrekt „veilig”. Dit zegt de Heilige Geest eerst! Onmiddellijk daarna volgt dan de oproep: Vreest niet voor de dreiging van uw vervolgers! Neen, heiligt Christus in uw hart. Dat wil zeggen: neemt Hem van ganser harte aan als uw God, leeft uit de genade, die u in Hem wordt geschon-

in al de ellenden van dit leven. Ze zijn in hoop zalig geweest.

Het is voor mij de vraag of hier niet een groot gebrek ligt aan het christendom van onze dagen. Of eigenlijk is het voor mij geen vraag. We leven veel te weinig uit de toekomstverwachting. Het is praktisch dunkt mij zo, dat we er op rekenen, dat wij tijdens ons leven die wederkomst van Christus niet meer beleven. Dat zal nog wel eeuwen duren, denken we zo. En we vinden dat ook niet eens zo erg. Velen zouden schrikken als het zeker was, dat Christus vandaag of morgen weer komen zou. Ze zouden er eenvoudig niet klaar voor zijn.

We mogen ons wel eens afvragen hoe dat zo komt. Hebben de spotters uit II Petrus toch vat op ons met hun spottende vraag: „Waar blijft de belofte van zijn komst?” Hebben we het soms te druk met de „zorgvuldigheden van dit leven”? Of hebben we het als christenen te gemakkelijk in deze wereld? En komt dat mogelijk omdat wij ons te zeer hebben „aangepast”?

Hoe dit ook mag zijn, één ding is zeker: Waarlijk getroost kunnen we alleen leven als we met reikhalzend verlangen uitzien naar de wederkomst van Christus. In vast geloof. Met een levende hoop op een erfenis, die meer dan opweegt tegen alle leed en lijden, moeite en pijn, waarvan dit leven vol is. H. J. Jager.

1) Morgenwijding van Zondag 22 april voor de N.C.R.V.

ken en vertrouwt ten volle op zijn macht. En als de Geest dat alles gezegd heeft komt ten slotte de opdracht: Weest altijd bereid verantwoording af te leggen aan allen die u rekenschap vragen van de hoop die in u is!

Dat is dus de **éérste taak** van alle gelovigen: altijd als zich de gelegenheid daartoe voordoet en ten opzichte van iedereen die horen wil **spreken over Jezus Christus en het heil in Hem**.

Wat we zo uit de eerste brief van Petrus horen wordt in het Nieuwe Testament de gelovigen steeds weer op de ziel gebonden.

Spréekt met hen die buiten zijn zodra zich de gelegenheid daartoe voordoet, schrijft Paulus aan de Colossen (4 : 5). En in de brief aan de Efeziërs (6 : 15) wordt het de kinderen Gods van alle tijden toegeroepen dat zij de voeten geschoeid moeten hebben met de bereidvaardigheid van het evangelie des vredes. De gelovigen moeten steeds bereid zijn zélf het evangelie van de vrede uit te dragen en alles te doen wat de prediking daarvan kan bevorderen.

Wat ons bij deze oproepen om te spreken over Jezus Christus vooral ook treffen moet is dat daarbij nadrukkelijk wordt gezegd **hoe** het evangelie moet worden verkondigd. De methode der verkondiging is blijkbaar van het allergrootste gewicht. Petrus verzekert dat de prediking moet geschieden met **zachtmoedigheid** en **vreze**. Alle hoogmoed, opgeblazenheid, scherpste, felheid moet daarbij dus beslist worden vermeden. Die verduisterten Gods boodschap en maken haar krachteloos. En Paulus schrijft aan de Colossen, dat het spreken over de Heiland gekenmerkt moet zijn door „charme” — zo kan men het hier door Paulus gebruikte woord het best weergeven. Het mag niet onaangenaam, hard en bitter geschieden, maar smakelijk, pittig, doeltreffend. De Willebrord-vertaling zegt het zo: „Uw spreken zij steeds innemend, met een vdeugje zout erbij, zodat gij iedereen het juiste antwoord weet te geven”.

* * *

Zo, en op nog veel meer andere manieren sprak Christus door de apostelen tot de eerste gemeenten en daarin tot alle gelovigen van alle tijden.

En, zoals we reeds hoorden, de oude kerk heeft naar die opdrachten geluisterd!

Als na Stefanus' marteldood een zware vervolging tegen de gemeente van Jeruzalem losbreekt, worden „alle” broeders verstrooid door Judea en Samaria. Maar de gelovigen kruipen daar niet weg! Neen, we lezen dit: zij dan die verstrooid werden trokken het land door, verkondigende het evangelie (Hand. 8 : 1-4, 11 : 19, 20)! Een paar „ge-

wone" cyprische en cyreense jodenchristenen werden zelfs de grondleggers van de grote gemeente van Antiochië! Van Efeze uit droegen de gelovigen het evangelie door heel Asia uit. (Hand. 19 : 10, 26). En Paulus prijst de Thessalonicenzische christenen zeer, omdat uit hun midden het evangelie niet alleen in Macedonië en Achaje, maar zelfs allerwege was bekend geworden.

In zijn prachtig boek „Een geloof veroverd de wereld" wijst Peter Bamm er ergens op, dat het gebied, dat zich uitstrekt van het Kaukasusgebergte en de zuidkust van de Zwarte Zee tot aan de woestijnen van Noord-Arabië en de kusten van de Indische oceaan het schouwtoneel is geweest van het indrukwekkendste drama, dat de wereld kent. „De spelers waren koningen, staatslieden, veldheren, godsdienstlichters en wijsgeren, ontdekkers en veroveraars, helden en heiligen, kunstenaars en geleerden, martelaars en monniken. De figuranten zijn de volkeren der oude wereld. In dat gebied is haast geen stukje grond te vinden, dat niet met bloed is doordrenkt. De oorlogen die in dat gedeelte der aarde zijn gevoerd, lopen in de honderden. En er zijn misschien wel meer dan duizend veldslagen geleverd. De grote historicus Rauke heeft een keer gezegd: „De gelukkigste tijden, die de mensheid heeft gekend, zijn die welke lege bladzijden vormen in het boek der historie". — Maar in dat deel der aarde moeten we ook het begin zoeken van de drie elementen onzer cultuur: godsdienst, wetenschap en kunst. . . .

Dat wereldschouwtoneel nu, waarop indrukwekkende gebeurtenissen zonder tal zich hebben afgespeeld, is ook het toneel geweest van een evenement vol hartvertederende eenvoud.

Daar hebben een paar arme en deugdzaam mannen, die over geen macht of wapens konden beschikken, zich een keer op weg begeven om aan de mensen de boodschap te brengen van een nieuw geloof. Het evangelie, de goede boodschap, is de ongelooflijkste boodschap der wereldgeschiedenis geweest, de boodschap, dat God zijn Zoon naar de aarde had gezonden om de mensen van zonden en leed te verlossen. Na iets meer dan driehonderd jaar was de boodschap van die mannen Staatsgodsdienst van het Romeinse rijk geworden".

* * *

Maar hierbij moet nog wat gezegd worden.

Aan de eerste christenen en kerken werd niet alleen voorgehouden dat ze moesten getuigen van Jezus Christus overal waar ze daarvoor de kans kregen — hun werd nog méér opgedragen. En dat meerdere kreeg in het Nieuwe Testament zelfs een bijzonder zwaar accent.

Dat meerdere is dit dat de kerken en de gelovigen met **heel hun leven**, hun **optreden**, hun **gedrag** en **levenshouding**, kortom in heel hun existentie getuigen van Jezus Christus moesten zijn. Met hun leven moest de lieflijke geur van Jezus Christus de wereld instromen.

Ik heb eens de brieven van Paulus doorgelezen, alles noterend wat op die levenshouding en gelovigen betrekking heeft. Ik wil eerlijk bekennen, dat ik verbaasd stond en geschrokken ben. Verbaasd omdat op het gedrag, het optreden van de christenen, juist in verband met de prediking van het evangelie aan de ongelovige omgeving, zulk een zwaar accent werd gelegd. En ik schrok ook, omdat de kerk van onze dagen in dit opzicht zulk een ontzaglijk tekort demonstreert.

Het is uit het Nieuwe Testament overduidelijk, dat de oude kerk allermint een afgesloten groepje, een afgescheiden kerkje is geweest. Integendeel, ze woonden in een huis waarvan de ramen naar alle kanten wijd open stonden. Neen, niet om „de wereld" binnen te laten, maar om het evangelie naar alle kanten te laten uitstralen. Zeker, wat de grondslag, de stijl, het doel, het uitzicht van hun leven betreft, gaapten er tussen kerk en wereld een onoverbrugbare kloof. Maar voorts stond de kerk midden in de wereld. Ja, ze werd om zo te zeggen de wereld ingejaagd om het licht van Jezus Christus overal te laten doordringen.

Ik noem weer een paar plaatsen waar Gods woord dat zegt.

In Rom. 12 wordt op een veelomvattende, prachtige wijze het leven uit en door de Geest van Christus getekend. Het gaat daar-

in om liefde, om blijdschap, om barmhartigheid, om eensgezindheid, om het zegenen van de vervolgers, om het niemand kwaad vergelden voor kwaad enz. enz. Maar wat daarbij vooral opvalt, waar Paulus daarbij vooral accent op legt is, dat dit nieuwe leven in de gelovigen zich vooral moest openbaren met het oog op de mensen, de ongelovigen en goddelozen, in wier midden de gelovigen wonen. Weest bedacht op het goede **voor alle mensen**, zegt Paulus als hij het nieuwe leven des Geestes heeft geschilderd. Eigenlijk zegt hij het nog mooier. Want hij schrijft: Weest bedacht op het **schone** met het oog op alle mensen. Het leven der gemeente dat hij zo juist tekende moest door de kracht van Gods genade en de werking van de Geest van Christus „schoon" zijn, het moet schitteren, glanzen, het moet zich kenmerken door een bijzondere adeldom en zo een onverstaanbare aantrekkelijkheid openbaren aan allen die buiten zijn. Het leven der gemeente moet, anders gezegd, een magneet zijn waardoor allen die met de kerk in aanraking komen onweerstaanbaar getrokken worden naar de verlossende genade van Jezus Christus.

Wat Paulus in de brief aan de Romeinen schreef wordt nu in allerlei variatie in de Schrift steeds opnieuw gehoord. Aan de Kolossenzen wordt gezegd dat zij ten opzichte van hen die buiten zijn een levenswijze zullen betonen die aantrekt en niet afstoot. In de brief aan Titus scherpt Paulus het een aantal categorieën van gelovigen in dat zij als kinderen Gods zullen leven, opdat het woord Gods niet gelasterd worde; opdat de tegenstander tot zijn beschaming niets ongunstigs van de christenen kon zeggen; opdat de leer van God, onze Heiland, in alles aantrekkelijk worde gemaakt. De gelovigen

moeten vooraan staan in goede werken want die zijn voor de mensen die niet tot de gemeente horen „schoon" en „nuttig". Zij werken mee aan hun zaligheid.

En om niet meer te noemen: Petrus roept de gelovigen op om als „bijwoners" en „vreemdelingen" zich te onthouden van de vleselijke begeerten die strijd voeren tegen hun ziel. En terwijl zij deze begeerten doden, moeten zij een „schone wandel" leiden onder de heidenen, opdat deze nader toeziende op dat waarin zij de gelovigen als boosdoeners belasteren, op grond van hun goede werken God mogen verheerlijken wanneer voor hun de tijd aanbreekt waarin God ook hen zal roepen tot zijn genade.

* * *

Zie, zo moet naar de opdracht van Christus de kerk in deze wereld leven.

Dat is haar eerste, haar enige taak.

Ze moet het evangelie verkondigen. Als gemeenschap. Maar ook door elk van haar leden. De nood is haar opgelegd! Wee als ze dat niet doet. Maar ze móet dat doen, zij kán dat alleen doen, als zij ook metterdaad, dat wil zeggen: in heel haar leven kerk van Christus is. Ze moet in haar zijn, haar optreden, haar houding om zo te zeggen **gekristalliseerd evangelie** zijn. Of, anders gezegd: het evangelie moet in haar vlees en bloed zijn geworden. Zó moet ze kerk zijn. Groot in liefde, in dienst, in zelfverloochening. Zo alleen is ze kerk. Zo alleen overwint ze de wereld in eigen kring en daarbuiten. Zo alleen is ze de gemeenschap waarin en het instrument waardoor Jezus Christus zijn eeuwig rijk doet komen.

(Ongecorrigeerd)

C. V.

Het komende concilie

I

Het algemeen concilie dat door paus Johannes XXIII op 25 januari 1959 voor het eerst werd aangekondigd en dat tegen het najaar van 1962 bijeengeroepen is, (11 okt.), is een belangrijke gebeurtenis. Niet alleen voor de rooms katholieke wereld, maar voor de hele christenheid. Voor de Rooms Katholieke Kerk wordt het het 21e algemeen concilie. Het laatste concilie dat gehouden is, is het zo geheten Vaticaanse concilie dat bijeen kwam van 8 december 1869 tot 18 juli 1870. Het heeft vier zittingen gehad. Onze generale synodes, die om de drie jaar worden gehouden, tellen meer zittingen en duren in de laatste decennieën net zo lang. Voorzitter van het Vaticaanse concilie was paus Pius IX (1846—1878). Van het aangekondigde concilie in het najaar zal paus Johannes XXIII voorzitter zijn of bij ontstentenis van hem om een of andere dringende reden, een pauselijke legaat.

Het is een gebeurtenis die bij de hele christenheid de aandacht trekt. Sinds de paus dit komende concilie heeft aangekondigd zijn er velerlei pennen in beweging gekomen. Het is aanleiding geworden voor tal van beschouwingen in binnen- en buitenland. Zonder ook maar in de verte naar volledigheid te staan, noemen we hier enkele publicaties die in ons land in onze taal zijn verschenen. De studie van dr A. Fiolet o.f.m. „Verdeelde Christenen in gesprek", tweede druk reeds; dr Hans Küng: „Concilie en Hereniging", (Hereniging als oproep tot eenheid). Ook al de tweede druk. „Vragen aan het Concilie", door L. C. Baas, A. Böhm, N. Greitemann, G. Mauer en anderen. „Het Komende Concilie", radiovoordrachten van dr A. Fiolet o.f.m., prof. dr J. C. Groot, dr C. F. Pauwels o.p., prof. dr C. A. Rijk, Gabriël Smit, dr P. Smit s.j. „Het komende Algemene Concilie en het Herenigingsvraagstuk" door E. van Montfoort e.a. Voorts de brief van de aartsbisschoppen en de bisschoppen van Nederland „aan hun priesters, religieuzen en gelovigen", die in brochurevorm in druk verschenen is, onder de titel: „De Bisschoppen van Nederland over het Concilie". Ik noem hier ook nog maar bij Hubert Jedin: „Geschiedenis van de Concilies", vertaling van zijn „Kleine Konziliengeschichte".

Voorts zijn er tal van publicaties versche-

nen in periodieken, weekbladen en kerkbodes en ik denk dat dit getal nog zal toenemen en niet weinig. Een en ander is voldoende motivering voor de uitspraak van hierboven dat het concilie niet alleen een belangrijke gebeurtenis is voor de rooms katholieken, maar voor de hele christenheid.

Ons voornemen is enkele artikelen te schrijven over het concilie. Vooreerst oriënterend. Daar beginnen we mee. Later mischien beschouwend.

In de eerste plaats iets over de vraag: wat is een algemeen concilie?

Laat ik mogen beginnen met u opmerkzaam te maken op het woord „algemeen". dat wij in de namiddag- of avonddienst plegen te horen bij de belijdenis des geloofs. De belijdenis welke we gewoonlijk noemen de belijdenis van ons „algemeen" christelijk geloof. Dit bijvoeglijk naamwoord „algemeen" betekent hier hetzelfde als „oecumenisch". In de latijnse tekst van de toespraak van paus Johannes XXIII van januari '59, waarin hij het concilie aankondigde, wordt gesproken over het plan tot het bijeenroepen van een „Oecumenicum Concilium", een oecumenisch concilie. Het gebruik van dit woord is misschien schuld geworden aan sommige hooggespannen verwachtingen in de wereldpers tot uitdrukking gekomen, alsof de paus van plan was een soort concilie uit de hele christenheid bijeen te doen roepen, ook uit de christenheid die niet rooms katholiek is. Het gebruik van het woord „oecumenisch" is er misschien schuldig aan dat haastige publiciteitsmensen hier en daar gedacht hebben aan een concilie waarbij de Oecumenische Beweging uit de protestantse wereld ingeschakeld zou worden op de een of andere manier. Nu is wel duidelijk geworden dat de paus daarover niet heeft gesproken in zijn toespraak van januari 1959 en ook later niet. De paus heeft het woord „oecumenisch" op de in de rooms-katholieke wereld gebruikelijke manier gehanteerd. Dat wil zeggen, het slaat op het bijeenroepen van alle bisschoppen van de wereld, die in gemeenschap met de bisschop van Rome staan. Om werkelijk oecumenisch te zijn in de zin die Rome aan dit woord hecht, moet men staan in de gemeenschap met de heilige Stoel.

Wat is een algemeen concilie?

Een plechtige bijeenkomst van alle bisschoppen van de wereld, die, in eenheid met

de bisschop van Rome, gemeenschappelijk beraadslagen over vraagstukken, die de gehele christenheid aangaan. Dit is de omschrijving, welke E. van Montfoort geeft in zijn „Het komende Algemene Concilie en het Herenigingsvraagstuk”. Hij citeert het roomse canonieke recht. Er behoort nog wat bij. Om werkelijk oecumenisch te zijn, moet het concilie met betrekking tot de bijeenroeping, het verloop en het gezag, aan bepaalde eisen voldoen. Het wordt door de paus zelf of door een pauselijke legaat gepresideerd.

Het canonieke recht preciseert in canon 223 welke personen moeten worden opgeroepen om deel te nemen aan het concilie. Dat zijn de kardinalen, ook wanneer deze geen bisschop zijn; de patriarchen, primaten, aartsbisschoppen, residerende bisschoppen (ook wanneer ze nog niet gewijd zijn); de abten en prelaten nullius¹⁾, de abt-primaat; de abten, die oversten zijn van een monastieke²⁾ congregatie; de algemene oversten van exempte³⁾ religieuze priesterinstituten.

Hiernaast kunnen nog andere waardigheidsbekleders worden uitgenodigd zoals titulaire bisschoppen en zo voorts. Het is voorts gewoonte dat ook theologen en kerkrechtgeleerden of kerkrechtdeskundigen aanwezig zijn om de leden van het concilie van advies te dienen.

Voorts behoort tot het wezenlijke van een algemeen concilie de aanwezigheid van de paus en het wereldbiscopaat als opvolgers van de apostel Petrus en van de apostelen. Het doel van de aanwezigheid van de apostolische leiders is, dat zij aan de katholieken, „die leiding in zaken van geloof, zeden en kerkelijke discipline geven, die in de tijdsomstandigheden noodzakelijk of gewenst is”. Vanzelfsprekend, zegt de roomse Van Montfoort, kan aan deze taak niet worden deelgenomen door hen, die de leer van de Katholieke Kerk verwerpen, of die niet in gemeenschap willen leven met de paus of met de katholieke bisschoppen. Wij verstaan dit laatste volkomen. Wat Van Montfoort hier zegt is niet anders dan de oude leer van de Roomse Kerk op dit punt. En we kunnen dit respecteren. Dit is eerlijke en klare taal. Op deze wijze kan men beter met elkaar spreken dan men dat kan op de wijze waarop sommige (syn.) gereformeerde en hervormde en andere predikanten in ons land tegenwoordig arm in arm met de roomse geestelijkheid gaan lopen, de indruk wekkende dat de vereniging van Rome en de niet roomsen al voor de deur staat.

Dit laatste doet de heer Van Montfoort niet. Dit laatste heeft de paus Johannes

XXIII ook niet gedaan in zijn toespraak over het bijeen te roepen concilie.

De bedoeling van de paus was een concilie volgens de terminologie van het roomse kerkrecht, de Codex Juris Canonici, dat wil zeggen een vergadering van de uitgebreide hiërarchie van de gehele Rooms Katholieke Kerk met de bedoeling de problemen van deze kerk te bespreken.

De leer van de Oosterse of Orthodoxe Kerk met betrekking tot een oecumenisch concilie is anders dan die van de Rooms Katholieke Kerk. Volgens Van Montfoort kent de Orthodoxe Kerk de oecumeniciteit eerst aan een concilie toe, wanneer het algemeen christelijk is; wanneer het alle christelijke groeperingen te samenbrengt. Dan klinkt de stem van de universele kerk daar. Deze opvatting verschilt wezenlijk van die van de Roomse kerk. Bij de laatste is een concilie algemeen, wanneer de paus het bijeenroept met zijn apostolisch gezag, en het voorzigt of doet voorzitten door zijn legaat, en wanneer de hiërarchie van de Roomse Kerk van de hele wereld aanwezig is. Dit is volgens Rome de christenheid. De rest, de gescheidenen, zijn inderdaad van de wereldkerk gesepareerden volgens Rome.

Een volgend verschilpunt bij de opvatting van de Orthodoxe Kerk inzake dit punt is, dat het gezag van een oecumenisch concilie volgens de orthodoxe leer het hoogste gezag is in de kerk. De orthodoxe kerk kan het leerstuk dat het hoogste gezag bij de paus berust niet aanvaarden. Volgens haar kan een paus niet boven het concilie staan. Dit is de traditionele leer inzake dit punt van de Orthodoxe Kerk. Er moet bij gezegd dat het gevoelen van latere theologen soms sterk van deze traditionele opvatting afwijkt. Zij ontzeggen ook aan een oecumenisch concilie gemakkelijk het hoogste gezag en de onfeilbaarheid.⁴⁾

(Wordt vervolgd)

J. Meester.

¹⁾ Deze uitdrukking wordt gebruikt van een abdij met eigen grondgebied, onttrokken aan de bestuursmacht van de bisschop, in wiens rayon oftewel diocees zij ligt.

²⁾ Een kloostergemeenschap. Ik nam de bij de roomsen gebruikelijke termen over, welke termen voor ons veelal vreemd en onverstaanbaar zijn, ook al vanwege het latijn.

³⁾ De exempte, zegt Van Montfoort, is een apostolisch privilege, waardoor een persoon of plaats aan de jurisdictie, de zeggenschap van de plaatselijke, normale ambtelijke instantie onttrokken is, en rechtstreeks onder het gezag van eigen oversten en van de H. Stoel gesteld is.

⁴⁾ E. van Montfoort a.w. blad. 6.

Antwoord 57 van de Catechismus

Kritische bemerkingen op Prof. dr K.J. Popma „Levensbeschouwing” III, blz. 191—235

III

HET DANKLIED VAN HIZKIA

Een tweede notitie willen we maken bij de bespreking van wat Hizkia in zijn danklied zegt, Jes. 38 : 18 „Het dodenrijk looft U niet, de dood prijst U niet, wie in de groeve zijn neergedaald, hopen niet op Uw trouw” (III, 197—201).

Prof. Popma verbindt hieraan de opmerking, dat er in de tijd van het Oude Testament gelovige mensen waren die niet verder konden zien dan de „grens” van het sterven. Dit kan waar zijn, maar het mag volgens mij niet zonder meer uit Hizkia's woorden worden afgeleid. Ook niet uit de andere woorden van Hizkia, die eveneens ter sprake worden gebracht: „Ik zal de HERE niet zien, de HERE in het land der levenden” (Jes. 38 : 11).

Mogen we dááruit nu concluderen, dat Hizkia's horizon maar zeer beperkt is geweest, en dat hij geen besef gehad van een toekomstend leven? En dat in een tijd, dat de Jesajaanse profetieën (vgl. 25 : 8) getuigen van heerlijke toekomstverwachtingen en de belofte bevatten, dat de HERE eenmaal voor eeuwig de dood vernietigen zal en de tranen van alle aangezichten zal afwissen en de smaad van zijn volk van de gehele aarde zal verwijderen?

Hizkia begeerde in de bloei zijner dagen nog in het land der levenden te mogen blij-

ven. Indien de HERE hem wegnam zou hij niét meer onder de levenden maar bij de doden zijn, en — dat wist hij — in 't stille graf zingt niemand 's HEREN lof.

Ja, zegt Popma, maar Job heeft toch maar een onvergankelijk wijder horizon gehad dan Hizkia. Hij herinnert dan aan Jobs woorden (19 : 26) „Als dit mijn vlees doorknaagd zal zijn, zal ik zonder mijn vlees God aanschouwen”. Job zou geweten hebben dat „het land der levenden” zich ook uitstreckte over dood en graf, zodat volgens Popma **het voortbestaan als dode mens** voor Job nog betekend zou hebben „een zien van de HERE in het land der levenden”.

Is dit nu zo? Heel deze voorstelling wordt gegrond op een vertaling van Job's woorden, die allermint vaststaat, en voorts op een in speculatieve zin opvatten van de bekende bijbelse uitdrukking „het land der levenden”. Want in de Schrift duidt deze uitdrukking niet anders aan dan het aardse leven van nu, het leven onder de zon.

Wat de vertaling van Job 19 : 26 betreft, de N.Vert. van het N.B.G. geeft deze tekst als volgt weer: „Nadat mijn huid aldus geschon- den is, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen”. Bij deze vertaling spreekt Job de verwachting uit, dat hij in levenden lijve God als zijn Losser zal zien optreden, en de vraag kan gesteld worden: Vóór of na zijn dood? Daarover kan men verschillend denken. De opvatting dat Job nog bij zijn leven God als zijn Losser zal zien optreden heeft dit voor, dat het slot van het boek de vervulling van deze verwachting verhaalt. Maar

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Amsterdam
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging Opbouw:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

het kan óók zijn dat we hier in Jobs geloofsverwachting reeds de opstandingsgedachte horen uitspreken. Hoe het zij, Popma's vertaling „zonder zijn vlees” in de zin van lichaamloosheid is allermint stringent.

Terugkerend tot het danklied van Hizkia, is het merkwaardig dat Popma, na eerst gesproken te hebben over diens beperkte horizon, daarop later weer terugkomt en er aan gaat twifelen. Dit gaat dan zóver dat hij aan Hizkia eenzelfde opvatting van de opstanding des vleses, (namelijk als een-voortgaand-proces-door-de-dood-heen), gaat toeschrijven als hijzelf in zijn tussentostandsopvattingen huldigt. Hizkia zou dan zijn herstel en genezing ervaren hebben als een opstanding van het vlees. Indien dit juist zou zijn, aldus Popma, dan zou dit zelfs een zeer sterk motief zijn om aan de uitdrukking „opstanding des vleses” vast te houden en niet in te ruilen voor „opstanding van het lichaam”.

In verband met de engheid van horizon bij Hizkia brengt Popma ook nog even Paulus ter sprake. Hij zegt: „Paulus weet dat hij door het sterven weliswaar ontkleed zal worden, maar toch bij Christus zal zijn”. Daarmee zou dan weer aan de tussentostand gedacht moeten worden. Ook hierbij is het nodig een bemerking te maken.

Een bepaalde tussentostandsleer is uit 2 Corinthe 5 : 1—10 zeker niet af te leiden. In deze verzen gaat het daar niet over (zie: Grosheide, Commentaar op 2 Cor., blz. 152), maar over het „ontkleed” worden bij het sterven en het „overkleed” worden in de toekomst, als wij allen geopenbaard zullen worden voor de rechterstoel van Christus. Dan zal het sterfelijke door het leven verslonden zijn (als we tenminste niet „naakt” zullen bevonden worden) en zullen wij „in aanschouwen” wandelen: „thuis zijn ten opzichte van de Here” zoals er letterlijk staat.

Die verheerlijkte bestaanswijze en het „al-tijd met de Here wezen” heeft bij Paulus meer reliëf gekregen dan ze bij Hizkia en de oudtestamentische gelovigen kon hebben. Immers toen was Christus nog niet verschenen en de nieuwtestamentische openbaring aangaande Hem en Zijn wederkomst moest nog komen. En in zover kunnen we zeggen dat Hizkia en de gelovigen van de oude dag niet zo scherp onderscheidend konden zien in de toekomst als Paulus. Maar het geeft ons geen recht om op te merken dat ze nog niet verder zagen dan de „grens” van het sterven.

Zeker is dat niet af te leiden uit Hizkia's begeerte om nog in het land der levenden te willen blijven en nog niet aanstonds bij de doden te zijn. Volgens Popma mogen we „in het land der levenden” ook verstaan ten opzichte van de gelovigen, die gestorven zijn. Maar — het spijt me dat ik dit van een Schriftkenner als Prof. Popma zeggen moet — zo spreekt de Bijbel niet. Hier heeft zich bij hem in zijn beschouwingen een speculatief element gemengd.

(Wordt vervolgd)

B. Telder.

NASCHRIFT

BIJ IN MEMORIAM J. A. RISPENS

(Zie „opbouw” dd. 13 april j.l.)

Op bovenstaand herdenkingsartikel zijn enige reacties binnengekomen, welke mij noodzaken tot een naschrift.

Daartoe put ik allereerst uit particuliere correspondentie 1946: „Ik heb Schilder, toen hij jong was, goed gekend; ik heb op het Gereformeerd Gymnasium te Kampen in dezelfde klas met hem gezeten. Hij was toen al bijzonder knap, vooral in de oude talen.... Wat hij schrijft is vaak wel interessant, maar doorgaans veel te moeilijk....”

Meditierend over deze regels bedenkt men hoe zulk een oordeel de jeugdvrienden niet opnieuw tot elkander heeft gebracht. Wat hadden beide mannen veel aan elkander kunnen hebben. Te meer, daar Rispens, wat intellect, oorspronkelijkheid, denkkracht en belesenheid betreft, zeker niet de mindere was van de grote K. S.

Rispens ging door: „Voor letterzifterij, zoals dat in al te dogmatische kringen het geval is, voel ik niet veel, maar ik besef nu iets anders: hoeveel gemeenschap heb ik gemist, al heb ik dan overigens veel vriendschap genoten. Een geloofsgemeenschap is tenslotte nog iets anders dan een vriendenkring.

... Het gevaar van het op de spits drijven van dogmatische verschillen is dat het hete hoofden en koude harten maakt....”

M.i. moeten we deze laatste regel lezen in het licht van wat Rispens schreef in zijn „Richtingen en Figuren”, blz. 405:

„Het rooms-katholieke levensgevoel is romantisch, daar het het zinnelijke vergeestelijkt en den geest verzinnelijkt. De tweespalt van geest en zinnen treedt op, als de antithese van in het gevoel verbonden elementen naar het intellect wordt verplaatst, die beide tendenzen ad extremum voert. Dit geschiedt in het protestantisme, dat zich met geen compromis wil inlaten”.

Rispens wijst hier zeer scherp aan de tweespalt, die het protestantse leven bedreigt, nl. dat alle levensuitingen verintellectualiseerd worden, terwijl de Bijbel ons duidelijk voorhoudt: „Met geheel uw verstand, met geheel uw hart en met alle krachten”. Nu is het nooit Rispens' bedoeling geweest een lans te breken voor het roomse levensgevoel. Zijn ordelijke oer-protestantse geest had een afkeer van de veraardsing van de hemel en een verhemelsing van de aarde. Zoals bij Rome geschiedt in de kerk-cultus. Wie hier meer over wil weten leze eens de voortreffelijke brochure van de hervormde theoloog dr O. Noordmans: *Natuur en Genade bij Rome* (uitgave Boekencentrum, den Haag, 1949).

Tenslotte rest mij, die opwekte Rispens werk te lezen en te bestuderen, het antwoord op de vraag welke dan wel die werken zijn. We kennen van hem (zijn uitgever was Kok, Kampen):

Gedichten: Stadiën, Het verborgen leven, Terugkeer, Ora pro Nobis.

Stadiën: Richtingen en Figuren in de nederlandse letterkunde na 1880, De dichter van de Zarathustra (over Nietzsche), De geest over de wateren.

Aforismen: Zonder Omwegen.

Ik vertrouw hiermee aan diverse verlangens te hebben voldaan. En laten we over zijn vraagstellingen nog maar eens nadenken.

P. A. Hekstra.

BOEKBESPREKING

Anne de Vries:
De Man in de Jachthut
(Callenbach N.V., Nijkerk).

Dat Anne de Vries een knap schrijver is behoeft niet te worden bewezen. Daarover zijn de recensenten het eens. En dat hij een warm menselijk hart heeft, dat op onze beste gevoelens appeleert, daarvoor zijn zijn vele lezers garant. Het heeft dan ook weinig nut de vele gaven van deze schrijver te roemen, of zijn stijl te prijzen, zijn schrijftechniek te ontleden of zijn belletristische bekwaamheden te pluimen. Wanneer ik vandaag dit boek — *De Man in de Jachthut* — voor u ga bespreken, is dat dan ook alleen om u, en niet om het boek. Om een christelijk boek

— en dan christelijk in de ware zin van het woord — bij u aan te bevelen: opdat u zichzelf eens tracteert op deze weldadige roman. Een oase in een grote en zeer vreselijke woestijn. Een stukje christendom zonder dominé, zonder geloofsbelijdenis, zonder preek, zonder theologisch dispuut, zonder een titteltje dogmatisch gareel.

Ik zag eens een toepassing op een preek. Want een toepassing, zo heeft Jacobus ons geleerd, moet u zien, en niet horen. Het was op een oudejaarsavond, bij het uitgaan van de kerk. De preek was geweest over het refrein van psalmen 42 en 43: wat buigt ge u neer, mijn ziel? Hoop op God! Er was een weduwe in de kerk; ze had dat jaar haar man verloren, in de bloei der jaren. En er was nóg een weduwe in de kerk; ze had het vorig jaar haar man verloren, in de bloei der jaren. De jongste weduwe leefde nog in het eerste deel van de tekst; de andere was voortgeschreden tot het tweede deel. En die twee weduwen vonden elkaar als de allerlaatsten, die het kerkgebouw verlieten. Heel toevallig zag ik het tafereeltje: twee tranen, een arm om een schouder, een zusterkus. Dat was de allerbeste toepassing van de preek. Troost elkander met Gods Woord — en metterdaad. Practisch christendom.

Dat beeld blijft mij voor ogen staan, als ik dit zeer schone boek van Anne de Vries overdenk. Want ik weiger te geloven dat een heiden zulk een boek had kunnen schrijven. De oplossing van de hier gegeven levensraadselen wordt slechts in de Schrift gevonden. De blijdschap, welke dit boek zijn lezers mededeelt, is de blijdschap des geloofs. De worsteling van de hoofdpersoon met zijn lot is in feite de worsteling van de schrijver met zijn God. En de normen, waaraan de hoofdpersoon zich ziet onderwerpen, zijn geen andere dan Gods wetten-ten-leven, waarin de schrijver zelf zijn leven hervindt.

De hoofdpersoon, Simon van der Velde, woont met zijn hond in alle eenzaamheid in een oud Drents huisje, dat als jachthut wordt gebruikt. Het is najaar, de jachttijd. Zoekt u symboliek in deze gegevens? Laat Simon, Sijmen, dan de kleine man zijn, die de klappen krijgt; van der Velde: de man van het platteland, de jongen van de vlakke, de bastaard, zoals hijzelf zegt. En de jacht-Simon zoekt het geluk.

Simon jaagt daar dus met zijn hond. En Simon schrijft boeken, als het hem lukt. Simon is een Drent, verbonden met zijn ras, met zijn bloed, met zijn bodem. Hij tekent het Drentse landschap, zoals alleen Anne de Vries dat zou kunnen. Hij spreekt met zijn hond, zoals alleen een jager dat doet. Hij heeft wel een huis, ergens in de culturele wereld, maar hij leeft pas in zijn armelijke jachthut. Ook hierin lijkt de hoofdpersoon de identificatie van de schrijver.

Simon leeft daar dus met zijn goede vrouw Trees en zijn kinderen. Dat is te zeggen: de kinderen zijn eigenlijk al de deur uit. Twee dochters getrouwd, zijn zoon aan de studie in Amsterdam. Zodat Simon en Trees hun zilveren bruiloft al hebben gevierd. Maar hun liefde is nog vers, Simon's leven bloeit, dank zij zijn verrukkelijke echtvriendin....

Dat is te zeggen: Trees leeft wel voor Simon, in zijn dag- en nachtdromen, maar in het zesde hoofdstuk blijkt eindelijk dat hier een misverstand moet zijn. Een vreselijk misverstand: Trees is al maanden geleden door Simon en de kinderen „weggebracht”, Trees leeft op aarde alleen nog in de gedachten van Simon.

Daar hebt u dan het eerste thema: de man zonder vrouw. De man, wiens leven gebloeid heeft en vruchten heeft gedragen, dank zij de begrijpende hulpe, die bij hem paste. De man, wiens gedachten nog gevoed worden uit hun gezamenlijke geest. De verbijsterde man, bij wie Trees voortleeft tot vandaag. De man, die een verleden heeft dat met Trees is verweven; maar die een toekomst zal moeten aanvaarden zonder Trees!

Deze situatie, waarvan schrijver en lezer zich ongeveer gelijktijdig bewust worden, leidt tot het hoofdthema: de worsteling met God, om zijn leiding te aanvaarden.

De zeer menselijke schrijver, die Gods naam vrijwel niet noemt, beleeft deze worsteling niet als een theologisch probleem, maar reflecteert zijn innerlijke geestelijke strijd in het horizontale vlak: in zijn verhouding tot de medemens. De werkelijkheid wordt er des te harder om.

Dat hij de eenzaamheid van de Drentse jachthut heeft gezocht, voor maanden en maanden, wijst er al op dat hij elk contact met mensen schuwt. Omdat hij de draad met God kwijt is. Zijn ontvangen post wordt dan ook niet meer gelezen, zelfs niet open gemaakt. Zijn dochters is hij glad vergeten. Zijn zoon heeft hem geschreven dat hij het land verlaat, maar Simon loopt met de verkneuterde brief in de zak, zonder de inhoud te vermoeden. De enige vrouw die zich zijn lot trouwhartig aantrekt heeft hij „bijna de deur uit gevloekt”. En de andere vrouw, de charmante buur wier man steeds op reis is, en die hun beider eenzaamheid in één bed zou willen begraven, heeft hij even grof en vastberaden van zich verwijderd. Hij wil „vrede houden met Trees”.

Zijn werk wil niet meer vlotten. Zijn geest wordt onvruchtbaar. Hij verwaarloost zijn gezondheid, vergeet de tijd, ontloopt de gunstige orde van een maatschappij, vergeet de kalender en de zondag, sluit zijn hart voor de nood van het sloofje, dat zijn hulp komt vragen, stelt zijn medemens lager dan het wild in zijn veld, en tracht straks in dolle woede een stroper dood te trappen. Hij wil zijns broeders hoeder niet meer zijn, laat staan weduwen en wezen te helpen in hun nood, en daalt af tot het peil van Kaïn.

Dat is het dieptepunt. Heeft God hem nu verlaten? Nee, hij heeft God verlaten. Hij wilde met Trees blijven leven — en hij ziet nu dat hij van Trees afleeft. Omdat hij God de rug toekeerde.

Hij ziet, nu hij in Gods heiligdommen komt, nu zijn nieren hem bij nacht Gods wetten onderwijzen, zijn ellende. Hij ziet dat hij voortholt op de weg der goddelozen. Hij had gewandeld op de weg der liefde, als een gelukzalig man. Maar zijn voeten zijn in zijn leed uitgegleden, zijn treden van het spoor der godsvrucht afgegleden, hij is op de weg van de haat beland. „Ik had geen liefde” zegt Simon, „ik, die zelf zoveel ontvangen heb”. „Ik ben gelijk geweest aan al die mensen, aan wie ik altijd zo'n hekel heb gehad, die in de kerk zingen van Gods goedheid en hun medemens laten stikken” (258). „Ik ben vriendelijk geweest voor hen, die vriendelijk waren voor mij....” „Waar is in mij de liefde geweest, die niet zichzelf zoekt, maar die handelt om Christus' wil?” (259).

Dan ontwaakt hij en staat op uit de doden. Hij schaamt zich diep, keert zich honderdtachtig graden om, en ziet zich weer beschreven door het Licht des levens. Hij laat zijn vrouw Trees los en aanvaardt het hem opgelegde leven: hetgeen zich uit in een hernieuwde tere zorg voor zijn zoon Jan, die dreigde te stranden.

Het tegenthema van dit boek is de jacht. Let wel: het tegenthema. Dit boek gaat niet over de jacht, maar over de jagende man. Overigens is dit tegenthema het boeiende stramien, waarop de geestelijke worsteling zijn vorm krijgt. En de jacht is beschreven op een wijze, zoals alleen een ervaren jager het kan.

Deze jager zelf met zijn vakkennis en zijn geluk, zijn goede en kwade kansen, zijn tegenstrijdigheden van felle hebzucht en mild mededogen, zijn critische instelling tegenover wat mag en niet mag (wat „weidelijk” is), hij komt in zelfportret ten voeten uit de verf.

De hond, de trouwe compagnon van de jager, met zijn scherpzinnigheid, jachtpassie en eigenwilligheid, en zijn — vaak — echt beter weten dan de baas; de jachtschut, de verbeterde werker, de altijd wakkere feodaal, die aan alles denkt, die zijn mensen kent, zijn manieren weet, de stropers kent en weet in te rekenen; de eenden, die scherper zien dan de hond, en maar zeer moeilijk voor het geweer te brengen zijn; het haas, dat zich drukt; het konijn met zijn myxomatose-golven; de reegeit, die helaas in de winter moet worden geschoten; de zwierige houtsnip, de „dame met het lange gezicht”, die door de lucht dweilt; de vos, die alle jagers bij de neus neemt; de patrijzen, die gevaarlijk laag tussen de geweren door suizen, ze zijn alle natuur- en levensecht getekend. Om van de ongerepte stroper met zijn ellendige praktijken maar te zwijgen.

In dit schone Drentse landschap met bos, heide, zwerfdennen en veenplassen bloeit ook die weidelijke kameraadschap van jagers, die — gereglementeerd door eeuwenoude jagers-etikette — het menselijk hart verkwikt. Hier

wordt de jacht tot een ridderlijk samenspel, een gemeenschappelijk toernooi in edelmoedigheid van geven en nemen. In zoute gijn, in ruwe deelneming en geestige kout tonen jagende mannen hun beste kant aan Simon, die een dag, een paar dagen, zijn zorgen, zijn verdriet, zijn Trees vergeet. Zij doen samen hun best, hem tot de gang van het leven terug te brengen — op hun manier. En als het waar is, dat de jacht een gesublimeerde vorm van erotiek bevat, dan past dit tegen-thema wonderwel bij de strijd van deze weduwenaar!

Hij vindt dan ook zijn doel, deze jager, zonder het eerst zelf te zien. Als hij zijn stotterende jachtvriend Roe-Roe-Roelof op zijn sterfbed een paar flessen drank brengt (stiekum, want de hospita wil het beslist niet hebben) en hem meteen broederlijke geestelijke bijstand geeft („er is er Eén, die mij wel zonder woorden begrijpt. Als ik dat niet geweten had, ik met mijn gebrek...”) krijgt hij de goede raad op de drempel mee: „pik nou gauw dat zwartje in, voor een ander er mee vandoor gaat”.

Dat zwartje is de vriendin van Trees, en bovendien door Trees per nagelaten brief aan Simon opgedragen als haar plaatsvervangster! Als dan ook Simon's zoon Jan met overtuiging zijn genegenheid voor deze bescheiden maar liefthallige figuur laat blijken, en Simon zichzelf hervonden heeft, daagt een gelukkige afloop:

Ze lopen gedrieën gearmd naar huis, na een verjaarsdineetje. „Haar hand kruipt in de mijne. Ze houdt van me. Haar hand zegt, dat ze van me houdt...”

En dan is er nog een ding in dit boek, dat geweldig spreekt. Het is het gezonde schone huwelijk van Simon en Trees, dat Simon uit zijn trouwe herinnering tekent. Ondanks menselijke tekortkomingen is Trees getekend als de vrouw, die de Heere vreesde, op wie het hart van haar man vertrouwd. Ze heeft hem goed gedaan en geen kwaad, al de dagen haars levens. Ze heeft met wijsheid haar mond geopend, op haar tong was vriendelijke onderwijzing. Ze heeft haar helpende hand uitgestoken naar Geertje, het gewezen dagmeisje, dat in ellende was geraakt. Door haar is Simon bekend geworden als schrijver, door haar is zijn leven geslaagd.

En hij, Simon zelf, kwam door deze vrouw tot mannelijke bloei. Vanaf zijn onstuimige vrijage, waarbij hij een tikkeltje on-orthodox Trees afpikte van een berekenend ouder heertje, voor wie haar ouders Trees hadden bestemd, — tot aan zijn laatste tere omhelzing, toen beiden wisten dat Trees sterven zou.... Simon is zalig geweest met deze vrouw, die als een vruchtbare wijnstok zijn huis sierde, hem kinderen als bloemen schonk, met wie hij des te sterker verbonden werd toen zij samen een kind moesten afstaan.... Want Simon wandelde in de wegen des Heeren, en daar staat veel zegen op.

In deze tijd, waarin mistroostige statistieken ontstellende gegevens verstrekken over het aantal mislukte huwelijken, is dit boek een weldaad voor allen, die nog in een harmonisch huwelijk — als gave Gods in een leven-met-de-Heere — kunnen geloven. Laat het dan iets te mooi zijn getekend (alle herinnering geeft enige verkleuring) en laat er dan een scēnetje meer geweest zijn dan Simon zich herinnerde — dit huwelijk is naar de Schrift, en dus mogelijk.

Alleen al dit onderdeel van Anne de Vries' roman is een weldaad voor een geslacht, dat wandelt van psychiaters naar adviesbureau's voor „gezinsmoeilijkheden”. „Ik maak het portier voor haar open”, zegt Simon. Haar rok waait op, als ze plaats neemt. 'Mooie benen' zeg ik. 'Zuiver ras!' — Zo'n man is na vijf en twintig jaren echtvereniging nog een heer voor zijn vrouw.

In onze christelijke literatuur viert het standje van de theologie hoogtij. Een boek zonder kerkelijke problemen, zonder geloofsuitspraken, zonder een predikant die als deus ex machina de oplossing aller kwesties op tafel goochelt, geldt bijna als een onchristelijk boek.

Ik geloof daar niet veel van. Ik houd van vele predikanten — speciaal van hen, die evenmin als ik in de onmisbaarheid van de predikant geloven — maar ik zie zelden de oplossing van werkelijke problemen door theologische formules gegeven. De zuivere leer is een mooi ding — maar het zuivere leven is voornameer.

Ik geloof een heilige, algemene, christelijke kerk. En die bestaat niet uit theologen, niet uit een groep ambtsdragers plus een krachtveld van goed functionerende kerkelijke organisaties en machtsconcentraties — maar die bestaat uit doodgewone zondaars als ik en — met permissie — als u. Alleen: zondaars, die gewassen zijn in Christus' bloed, en daarom al hun zaligheid, voor deze en voor de toekomstige eeuw, alleen van Hem verwachten: door Zijn evangelie te horen, te bewaren en te doen.

Welnu, Simon van der Velde heeft over dit evangelie niets gezegd; maar er blijkbaar goed naar geluisterd, het wél ter harte genomen, en er — in dit boek — naar gedaán. Zulke mensen noemt de Heiland zijn broeders. Daarom ging het Simon wel. Daarom is de schrijver zalig in het schrijven van zulke boeken. Daarom noem ik dit schone boek uitermate christelijk, al komt er dan — jammer voor hem — geen dominé aan te pas.

D. W. L. M.

Verantwoording en Appèl.

Uitgave van het Bestuur van de Stichting Gereformeerde Onderwijzers Opleiding te Enschede.

Zoals onze lezers natuurlijk weten, is er in Enschede een Gereformeerde Opleidingschool voor Onderwijzers. Men zou haar een avondkweekschool kunnen noemen. Dat is een mooie instelling! De broeders die zich daaraan gaven deden dat om de zaak. Ze ontvingen in het begin aan honorarium het geweldige bedrag van 150 cent per lesuur! Later werd dat wel wat meer. Maar hun werk wordt nog steeds, zoals men dat noemt, onderbetaald. Ze dachten er niet aan eerst het officiële honorarium zeker te stellen voor ze aan het werk togen. Wat deze broeders presteerden was een werk van geloof. Het werd ook gezegend. De opleiding bloeide. Ze kreeg ook een zeer goede naam bij de rijksinspectie. Deze maakte haar zelfs verlegen met de hulp en steun die zij bood. Een hoog percentage van de kandidaten slaagde voor de examens. Met grote energie werkte men zich voorts in in de geheel nieuwe organisatie van de onderwijzersopleiding welke enkele jaren geleden haar beslag kreeg. Het werd al meer duidelijk dat er in Enschede een team aan het werk was, dat met enthousiasme voortreffelijk werk verrichtte ten behoeve van het gereformeerde onderwijs. Helaas meenden sommige broeders in Groningen dat ook daar een „kweekschool” moest komen. En dan een regionale. De wijze waarop zij de zaak aanpakten, speciaal in verband met „Enschede”, was niet fraai. Het leek er op, dat er twee onderwijzersopleidingen zouden komen. Twee, die dan natuurlijk geen van beide kans zouden hebben uit te groeien tot een volledige dagkweekschool. In deze situatie heeft het Bestuur van de Stichting G.O.O. in Enschede bovenstaande brochure in het licht gezonden. Om goed duidelijk te maken hoe de zaken staan. En om er op aan te dringen, dat allen hun krachten en gaven zullen samenbinden om de onderwijzersopleiding te Enschede te doen uitgroeien tot zo mogelijk een volledige dagkweekschool. Als het voor de opleiding beter zou zijn haar te verplaatsen — het bestuur wil daar graag over praten. Het doet dat trouwens ook al in een commissie welke met het oog daarop door het Landelijk verband van Geref. Scholen werd ingesteld. De bovengenoemde brochure is een helder, waardig geschrift, waarin alle kwesties die in geding zijn gekomen broederlijk worden besproken. Ieder die wil kan de brochure gratis bekomen. Hij schrijft een briefkaart aan de sekretaris van het bestuur: Jac. v. d. Kolk, Perikweg 122, Enschede. Of nog beter: hij girere een bedrag voor de stichting! Het nummer ervan is: 889001 ten name van de Stichting Geref. Ond. Opl., Ripperdastr. 17, Enschede. We hopen zeer dat deze brochure er toe zal bijdragen dat steeds meerderen hun steun aan de Enschedese opleiding zullen geven. En ook dat de groningse broeders van harte zullen zeggen: Zoals wij de zaak aanpakten was het niet goed. Want alleen als ze zover komen is het weer helemaal goed.

C. V.

Attentie,

leden van de persvereniging Opbouw
Geeft uw adreswijziging op bij het adres
secr.-penningm.:

Van Lijnden van Sandenburglaan 16, Utrecht.

PERSSCHOUW

De strijd voor de Wereldraad II

We laten hier het tweede gedeelte volgen van Prof. Zuidema's artikel: Nieuw-Delhi spreekt. Hij zette boven dit onderdeel:

New-Delhi zwijgt.

New-Delhi wil het getuigenis der christelijke kerk in de nieuwe situatie waarin de wereld en de mensheid, de kerk en de christenmens zich thans bevinden, spreken.

Het ziet zich daarom geroepen, langs nieuwe wegen en met een vernieuwd meevoelen met alle mensen in hun verlangen en lijden, alsook in nieuwe vastberadenheid, aan de mensen de waarheid van het evangelie in hun nieuwe levensverhoudingen te zeggen (blz. 11/12).

Opvallend is dan, waarover New-Delhi zwijgt. Zo zwijgt het over vrijzinnigheid, modernisme en de macht der vrijzinnige theologanten in de kerk. Het gaat er lakoniek van uit, dat „elke kerk en ieder van haar leden Christus toebehooren” (blz. 56). Ja heus, het staat er. Het weet van geen Bultmann, het weet van geen ijsselijk ongelovige theologie in Noord-Amerika, het weet helemaal van geen Zwingligroep in de Ned. Herv. Kerk in ons land. Dit alles wordt doodgezwegen. Dan is het geen wonder, dat New-Delhi het noodzakelijk vindt, meer gelegenheden te bieden, dat de plaatselijke gemeenten samengroeien door gemeenschappelijke eredienst, gemeenschappelijke bijbelstudie, gemeenschappelijke gebedsgemeenschappen en gemeenschappelijk getuigenis in hun omgeving (blz. 157).

Het gaat er van uit, dat God in de doop van zijn Heilige Geest handelt (blz. 62), en verzwijgt de profanisering van de heilige doop, waardoor — om met Kuyper te spreken — gedoopt wordt „al wat het doophuis binnenkomt”. Het stelt de eis, dat de kerken wederzijds elkanders lidmaten moeten erkennen (te weten als mensen, die Christus toebehooren), en het verzwijgt, dat er kerken zijn, en dat er in kerken wetlige leden dier kerken zijn, die elk der heilsfeiten loochenen. Het betreurt en veroordeelt, dat christenen uit verschillende kerken zich daarmede tevreden stellen, elkander als christenen te negeren, en het verzwijgt, dat christenen in bepaalde kerken mensen als medechristenen erkennen, die ten eenmale de Christus der Schriften loochenen; hoe kunnen ze dit als christenen doen? Het leert, dat de prediking aan de mensen van iedere generatie het evangelie van Jezus Christus opnieuw verkondigt. En vervolgt dan: In de trouwe prediking des woords is de levende Christus als onze tijdgenoot in elk tijdperk aanwezig (blz. 54). Maar het vergeet te vermelden, dat er ook „ontrouwe” prediking voorkomt, dat er ontrouwe dienaren zijn, en wat dan?

En daarmede geeft het een onbetrouwbare situatietekening. Trouwens niet alleen van de kerk.

Ook van de wereld, waarin wij nu leven.

Zeker, het spreekt bij herhaling, tot vervelend-wordens-toe, van de nieuwe situatie, de sociale ommekeer, de economische wijzigingen, de technische revoluties, de politieke omwentelingen, de ingrijpende veranderingen ten gevolge van de massa-communicatie-middelen, enz., enz. Want het wil zoveel mogelijk adstrueren, waarom wij in een kritische tijd, in een tijd van benarrende crisis leven. Met de onmiddellijke toepassing, dat de kerk en de kerken derhalve op nieuwe wijze, anders dan vroeger, in deze tijd moeten staan, en open oog en oor voor de nieuwe situatie en situaties moeten hebben, om in deze tijd en aan mensen van deze tijd het evangelie te kunnen brengen. En om vooral te leren, dat wij met de oude wijze van benadering nu bezijden onze roeping staan, en rekening moeten houden met het feit, dat er heel wat overleefd is, dat er overleefde instellingen der kerk zijn, waar wij doorheen moeten breken indien wij recht willen doen aan de werkelijke situatie van onze tijd (b.v. S 16), en met de mensen van onze tijd in communicatie willen treden, om hun het evangelie te communiceren (blz. 16 e.v.).

Maar niemand zoek bij deze situatie-tekening ook maar één wenk in de richting van het gevaar der communistische ideologie, die niet minder inhoudt, dan dat de communistische beweging — met Peking of Moskou als centrum — naar eigen roepingsbesef niet eerder tot rust mag komen dan nadat heel de wereld voor het communisme gewonnen is.

Teveergeefs zal men bij de situatie-tekening zoeken naar de wezenlijke diepte-dimensie van het communisme, dat slechts van coëxistentie met de z.i. kapitalistische landen wil gesproken hebben als een interim-verschijnsel, ten einde in dit interim eigen macht te consolideren om waar het kan eigen machtsexpansie met alle middelen, ook met die van wapengeweld en dreiging van wapengeweld, te bevorderen, en uiteindelijk heel de wereld onder de voet te lopen.

Maar typisch pacifistisch-socialistisch wordt enkel er over gesproken, dat over en weer men elkaar wantrouwt, en dat nu juist de kerk, i.c. de oecumenische beweging de roeping heeft, dit

wantrouwen te doorbreken. Zo wordt (als een getuigenis van de Heilige Geest?) ons in het Westen meegedeeld, dat de marxistisch-leninistische beschouwing niet onherroepelijk inhoudt, dat een wereldwijde atoomoorlog onvermijdelijk zal uitbreken (blz. 40). Dat hoeft men, behalve aan de anti-militaristische agitators in het Westen, aan niemand hier te vertellen. Maar wat verzwegen wordt en wel verteld diende te worden, wilde men de „nieuwe” situatie getrouw tekenen, is, dat het communisme naar eigen innerlijke dynamiek en overtuiging nimmer in een status quo kan berusten. Dat „kapitalisme” en communisme in vreedzame wedijver naast elkaar kunnen bestaan, en dat dit het oordeel van verantwoordelijke leidslieden aan beide zijden schijnt te zijn (blz. 40), is een halve waarheid, zo niet erger. Want het miskent de ernst van het communisme als wereldbeweging en de communistische pretentie, dat het communisme en het communisme alleen het heil der wereld is. Dit wordt verzwegen. Men kan nu „de derde weg” gaan bewandelen.

Zuid-Afrika wordt niet genoemd, maar daar ontbreekt het ook nog maar net aan. Want het rassenvraagstuk wordt met kracht aangepakt, en „gescheiden ontwikkeling” wordt verworpen. Immers „slechts in gemeenschap met anderen, die andere gaven hebben, kan een mens of een gemeenschap het beste presteren”. (blz. 39). Rassendiscriminatie in en buiten de kerk, wordt omstandig verworpen.

Maar verzwegen wordt het bestaan van de arbeidsdwangkampen in Sovjet-Rusland, en verzwegen wordt hetzelfde, zo niet ergere, in communistisch China. Nog heel iets anders en veel verschrikkelijker dan de rassendiscriminatie in Zuid-Afrika.

Gewaarschuwd wordt tegen de gelijkstelling van het evangelie met eigen cultuur (blz. 46). Ik moet mij sterk vergissen, als hiermede niet bedoeld wordt de West-Europese, resp. de Westerse cultuur. Maar verzwegen wordt, dat deze cultuur niet zonder de bevruchtende werking van het christendom in een historie van eeuwen kon worden wat zij werd, en dat juist door de ernstig verminderde invloed van het christendom op deze cultuur er op een verval der zeden in de moderne cultuur moet worden gewezen (blz. 64). En helemaal verzwegen, dat de Westerse cultuur, dank zij de invloed der christelijke religie, beslist niet gelijkgeschakeld kan worden met andere culturen.

Toegejuicht wordt de houding der neutralistische landen, die zich in het konflikt tussen het Westen en Rusland (en China) afzijdig houden (blz. 41, 42). Voor Nehru een kolfje naar zijn hand. En voor meer Aziatische en Afrikaanse staten, die — God zij dank — niet over de atoombom beschikken. Maar allerlei argumenten, de extreem-pacifistische antimilitaristen zeer sympathiek, worden naar voren gebracht ter veroordeling van de atoombewapening. Dat het Westen, dank zij zijn atoombewapening, ons (en ook de neutralistische landen) het geweld van de Russisch-communistische diktatuur van het lijf houdt, wordt radikaal verzwegen. Neen, de atoomoorlog wordt veroordeeld en daarmee uit, en dus ook de oorlogstoerusting (blz. 30, 31; 43/43). Ik zou nog enkele van deze staaltjes meer kunnen leveren. Maar ik zwijg hier verder over. Want de tendentie is wel duidelijk: Door „Verdeel en Heers” toe te passen en daarbij liefst de ontwakende volkeren van Azië en Afrika lief-talig te strelen, bereidt de oecumenische raad van kerken voor zichzelf de weg, die hij aan zichzelf en aan de kerken wil toegewezen zien: de weg van de dienst der verzoening (blz. 44). De raad en de kerken moeten zich altijd goed de positie van „de andere” indenken en inleven, zich er mee identificeren: zo wordt geleerd. Dan staan raad, kerk en christenheid boven de konflicten, boven de partijen, en kunnen zij de wereldomspannende verzoeningsinstantie zijn.

Ik noem dit een schromelijke zelfoverschatting. Welke communistische leider trekt zich iets van de wereldraad van kerken aan? Welke communist van elke betekenis iets van een kerkelijke boodschap? Zoals er ook echt geen verzoeningswerk meer overblijft tussen Nederland en Indonesië, wanneer Nederland Nieuw-Guinea eenmaal heeft prijsgegeven, zo blijft er ook geen verzoeningszaak voor de wereldraad van kerken meer over, wanneer het Westen eenzijdig de atoombewapening heeft vernietigd en de produktie er van eenzijdig heeft stopgezet: de communistische machthebbers weten dan wel, hoe een einde te maken aan de „vreedzame” co-existentie. Maar niet alleen is dit een schromelijke zelfoverschatting en een politieke blunder, maar bovendien houdt deze leer van de zelf-identificatie met de ander een ernstig tekort aan roepingsbesef in. Wanneer een student tentamen doet, en ik weet, dat hij, indien hij zakt, al zijn tentamina, die hij bij collega's aflegde, moet overdoen dan wel hiermede zijn beurs verliest en derhalve onverrichterzake zijn studie moet beëindigen, moet ik dan zo met hem meeleven, dat hij vooral maar slaagt? Of heb ik de roeping, te staan voor mijn taak, en te onderzoeken, of hij aan de tentamen-eisen voldoet, en, indien niet, hem af te wijzen? Hij zal het mij wel erg kwalijk nemen, maar wat er aan te doen? Moet ik achteraf het „ambt der verzoening” gaan uit-

oefenen, en mij met hem verzoenen, en hem maar zeggen, dat hij, bij nader inzien mijnerzijds toch aan de exameneisen voldeed? Omdat de christen, zoals New-Delhi mij meedeelt, het ambt van het lijden en dat van de verzoening bekleedt en solidair moet zijn met alle mensen (blz. 14, 44, 46, 47)? Wanneer niet welomschreven en welomlijnd over dit ambt der verzoening en van het lijden gesproken wordt, zijn het enkel kreten, die verwarring stichten, en het inzicht in de reële „nieuwe” situatie verduisteren.

En hoe is de eigen praktijk van de Wereldraad? We nemen eens aan, dat I.C.C.C.-ers onheuse en oneerlijke tegenstanders van de Wereldraad zijn. Welnu, representanten van de I.C.C.C., toch zeker christenmensen, vroegen als persvertegenwoordigers toegang tot de vergaderingen. Zoals ook anderen zo als toehoorders aanwezig mochten zijn. Hier kon New-Delhi eens prachtig — althans voor eigen aanhangers — demonstreren, hoe gaarne het het ambt van het lijden en dat der verzoening op zich nam. Maar neen, het miste de kans, en ontzegde hun elk recht van toegang.

Wie moet er nu verzoenen, als de verzoeners zelf onverzoenlijk zijn, en de ambtsdragers van het lijden zelf het lijden weigeren? Zodra de Wereldraad van kerken partij is, is het uit met de mooie, allerchristelijkste christelijkheidswoorden. Daartoe is ook deze raad slechts bij machte, wanneer zij zelf geen partij is. En daarom wil ze zelf zo min mogelijk partij kiezen. Ook dan, wanneer de hoogste goederen op het spel staan: de communistische wereldbedreiging. In vrijheid bijeen, dank zij de Amerikaanse en Noord-Atlantische atoombewapening. En zo een pluim op de hoed van Nehru, de Goa-pacifist en de neutralist, en goed „onpartijdig” boven Amerika met het Westen en Rusland: ziedaar de „situatie”, die de Wereldraad zichzelf schept, de „nieuwe situatie” de wereldraad als situatie. Wie sprak daar van „Untergang des Abendlandes”? (ondergang van het Westen)? In de Wereldraad van Kerken zet de niet-Russische christenheid zichzelf zoveel mogelijk buiten spel als het om de meest ernstige problematiek van onze situatie gaat. En het heeft de moed, op het appèl te zijn, als niet Rusland, maar Zuid-Afrika aan de orde is.

We krijgen dan te horen, dat de kerken maar al te veel de publieke opinie op de voet volgen (37). Doet de Wereldraad anders?

(Wordt vervolgd)

C. V.

VAN HIER EN GINDS

Christelijke scholen in Amerika

Van de grote Amerikaanse kerken heeft tot dusver alleen de Lutherse kerk, die bekend staat onder de naam Missouri Synod, belangstelling gehad voor Chr. scholen. Volgens de laatste gegevens tellen de lagere scholen van deze kerken 150.440 leerlingen. Gedurende het laatste jaar werden 30 nieuwe scholen geopend, wat het totale aantal bracht op 1323, waarin 5.525 onderwijzers werken. Deze kerken hebben bovendien 20 „high schools”, misschien het best te vergelijken met onze U.L.O. scholen, met 460 onderwijzers en 9.605 leerlingen, en 10 internaten waar hetzelfde onderwijs gegeven wordt met 1.420 leerlingen. In Brazilië en Argentinië hoofdzakelijk in Brazilië, exploiteert deze kerk bovendien nog 133 scholen met 6.929 leerlingen. Het ledental van deze kerk in Brazilië bedraagt 109.345. De scholen van deze kerken in Amerika met zijn 150.000 leerlingen vormen verreweg de grootste groep Protestants Christelijke scholen in dat land. Op deze Lutherse Kerk volgen de Zevende Dags Adventisten, wier scholen door 44.790 leerlingen worden bezocht.

De daarop volgende groep wordt ongetwijfeld gevormd door de scholen die gesticht zijn door leden van de „Christian Reformed” en „Reformed” kerken. Deze nakomelingen van Nederlandse emigranten hebben echter vanuit Holland de gedachte meegenomen „De school aan de ouders”, zodat deze scholen niet uitgaan van de kerk, maar van verenigingen voor Christelijk onderwijs. Het juiste aantal leerlingen dat deze scholen bezoekt is ons helaas op dit ogenblik niet bekend.

KERKNIEUWS

Tweetal te Helpman: M. J. C. Blok te Utrecht en G. Zomer te Spakenburg.

Beroepen te Groningen-Z.: G. Zomer te Spakenburg; te Twijzel: kand. K. van der Belt te Zwartsluis.

Gorinchem. De samenkomsten van de kerk van Gorinchem worden met ingang van 6 mei 1962 gehouden in de aula van de Christelijke h.b.s., Oude Hoven 8, om 10 uur 's morgens en kwart voor vijf 's middags.

Adressen. Ferwerd: scriba Sj. de Haan, Genum 13, post Birdaard, tel. 05196-281; diakonie F. Jelsma, Gasthuisstraat 8, Ferwerd.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS....

met het eerste schetsontwerp.

Ja, het ontwerp is er. Het bleek niet alleen een heel werkstuk voor de architect te zijn, doch ook voor de bouwcommissie. Beiden hebben er zich de vorige week intensief mee bezig gehouden. Het kwam zover dat 's-middags een uiteenzetting van de plannen kon worden gegeven aan het bestuur. Dit was belangrijk, omdat wij hiermee weer een stap dichterbij de „voordeur” zijn gekomen. We gaan nu naar de volgende pas.

waarvoor iedereen meewerkt.

Een pastor is samen met een van de ouderlingen kievitseieren gaan zoeken. Er werden er 31(!) gevonden en geveild. Opbrengst f 13,60. Bestemming? Voor het tehuis. Wij vinden het spijtig dat de tijd van zoeken maar zo kort is.

De kring van Sybren Foekebreid zich gestadig verder uit. Zijn „broertje” Nico Johannes hoopt dat het tehuis er zal staan wanneer hij kan lopen. Wij wensen Nico wederkering toe dat hij in het leren lopen heel voorspoedig zal mogen zijn. Hij woont zo dicht bij het bouwterrein, dat wij hem wel onze toekomstige buurman kunnen noemen.

Verder werden giften ontvangen van: een J.V. en twee M.V.'s te Wezep (jubileumavond) f 66,54; de M.V. „Belijden en Beleven” te Kampen f 25,—; de Gereformeerde Jeugdvereniging te Opénde en Surhuisterveen f 31,53; enkele vrouwenverenigingen in contactavond bijeen te Heerde f 34,59; en f 15,— van de Vrouwenvereniging „Rondom het Woord” te Treebeek-Brunsum en niet zoals in dit blad van 17 maart j.l. stond vermeld van Bussum.

Ook op de a.s. Vrouwenbondsdag,

welke dit jaar in Enschede wordt gehouden. De vooravond moet daar vast heel feestelijk worden. Laat er geen vrouw zonder een bloem worden gevonden. Wie ze draagt steunt daarmee het tehuis. De vrouwen willen meer doen. Gevraagd wordt of alle moeders thuis een collecte willen houden onder de eigen kinderen en de opbrengst daarvan willen meegeven aan de afgevaardigde van de plaatselijke vereniging, die het dan op de vooravond moet afdragen aan het comité. Doen alle moeders hieraan mee?

waarvoor een collecte verdubbeld werd

door de diakenen. Dit is bemoedigend, nu er in de afgelopen periode slechts 6 giften van kerken werden ontvangen. We zijn nog f 140.000,— van het gestelde doel verwijderd. Dit móet worden bereikt. Wanneer alle kerken meedoen kan dit.

Van een aantal kerken werd de toezegging ontvangen dat op het gevraagde bedrag kan worden gerekend. Doch van een groter aantal werd nog niets vernomen. Broeders, met enige inspanning kan veel worden bereikt. Dit bleek weer eens toen kort geleden in een gemeente een rondgang werd gehouden door de broeders diakenen. Resultaat? Ongeveer f 3.000,—. Voor U een opmerking wilt maken: het betreft hier geen, wat men zou kunnen noemen, rijke kerkelijke gemeente. Laat het een aansporing voor anderen mogen zijn

Verantwoording tot 24 april 1962.

Ontvangen van kerken	f 161.307,54
Ontvangen van particulieren	f 30.138,96
Totaal:	f 191.446,52

Bijdragen kunnen worden gestort op postrekening nr 52325 t.n.v. „Stichting Gereformeerde Kinderbescherming”, Beatrixlaan 37, Ede.

Gode dankbaar geven wij kennis van de geboorte van een zoon, ons zesde kind

PAUL RICHARD

S. J. Vanderkooy
E. M. Vanderkooy-Kurpershoek

5306 - Yongestr.
Willowdale, Ont., Canada.

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

Met 1 april begon de nieuwe jaargang van Opbouw.

Ter voorkoming van herinneringskaarten en incassokosten verzoeken we onze abonnees hun abonnementsgeld te storten op girorekening 233117, Drukkerij Steenbergen, Zeist, met bijvermelding voor Opbouw. Het abonnementsgeld bedraagt voor een halfjaar f 5,—, voor een geheel jaar f 10,—, buitenland f 12.50 voor een geheel jaar.

We rekenen op uw medewerking!

De administratie.